

Fakta om statistiken

Statistikens innehåll

Trafikanalys är statistikansvarig myndighet för ämnesområdet Transporter och kommunikationer, vilket bland annat inkluderar statistikområdet Kollektivtrafik och samhällsbetalda resor. Föreliggande rapport avser den kollektivtrafik som definieras som kommersiell linjetrafik på väg.

Med kommersiell trafik avses trafik som inte regleras genom avtal med det offentliga. Kommersiell trafik bedrivs av ett trafikföretag eller på uppdrag av kommersiellt företag utifrån rent marknadsmässiga bedömningar och utan det offentliga inblandning. Exempelvis beslutar trafikföretaget eller kommersiell uppdragsgivare helt på egen hand om linjesträckning, prissättning och när trafiken ska etableras eller upphöra.

Undersökningen syftar till att beskriva den kommersiella linje- och kollektivtrafiken i Sverige som huvudsakligen bedrivs med buss men även personbilar förekommer. De avser trafik som bedöms kunna utföras på kommersiell grund, den service som erbjuds i form av antal linjer, turer och antal sittplatser samt hur tjänsterna används i form av antal resor.

Samtliga uppgifter redovisas endast på aggregerad nivå, inte för enskilda bussföretag, och är avidentifierade av sekretessskäl. Av samma anledning redovisas inga namn på de bussföretag som ingår i undersökningen.

Viktiga användningsområden för statistiken är bland annat:

- för opinionsbildning inom bransch- och intresseorganisationer, t.ex. Svenska Bussbranschens Riksförbund
- i utvärderingen av den nya kollektivtrafiklagen som trädde i kraft den 1 januari 2012, en lagstiftning som upphäver de begränsningar som har hindrat kommersiella bussföretag att bedriva lokal och regional linjelagd kollektivtrafik
- att följa upp målet på en fördubblad kollektivtrafik till år 2020.

Population och ram

Undersökningspopulationen omfattar de bussföretag eller organisationer som har eller haft tillstånd att bedriva kommersiell linje- och kollektivtrafik med buss, såväl inrikes som utrikes trafik, helt eller delvis under kalenderåret 2012. Endast de företag eller organisationer som bedrivit verksamhet i egen eller delvis i egen regi, eller som utfört trafik åt ett kommersiellt företag eller ekonomisk förening, ingår.

Underlag till undersökningspopulationen är uppgifter från Samtrafiken i Sverige AB och Trafikanalys, dels från föregående års undersökning "Långväga buss

2011", dels från Trafikanalys pågående regeringsuppdrag att utvärdera marknadsöppningar i kollektivtrafiken⁷. Populationen består av 31 bussföretag.

Mätning

I frågeformuläret efterfrågas uppgifter om utbud, resor och fordon. Formuläret är indelat efter vilken geografisk utbredning som trafiken har: inom ett län, mellan två eller flera län i Sverige, och utrikes. Utrikes trafik avser trafik som startar eller slutar i Sverige men har den andra ändpunkten utomlands, eller kör en delsträcka utomlands.

Datainsamling

Uppgiftsinsamling har genomförts via en webbenkät med två påminnelser. Webbformuläret skickades ut via e-post den 15 februari år 2013 till samtliga bussföretag. Påminnelser skickades ut via e-post under februari och mars månad. Utöver webbenkäten har ett flertal djupintervjuer genomförts. I de fall företag av olika skäl valt att utelämnat uppgifter har Statisticon AB samlat in uppgifter via företagets webbsidor. Statisticon AB har på uppdrag av Trafikanalys ansvarat för datainsamlingen.

Tillförlitlighet totalt

27 av 31 bussföretag, eller 87 procent, har inkommit med uppgifter direkt via webbformuläret eller i dialog med Statisticon AB. Därefter har uppgifter från ytterligare tre bussföretag huvudsakligen samlats in via Internet från bussföretagens webbplatser, uppgifter som bussföretagen delvis bekräftat per telefon. Detta innebär att uppgifter finns för 30 av 31 bussföretag, motsvarande 97 procent. Föregående år var svarsandelen 87 procent.

Ett omfattande påminnelsearbete har lagts ner för att få in svar från bussföretagen som många gånger har varit ovilliga att lämna ut uppgifter. Efter två påminnelseomgångar var svarsandelen drygt 30 procent. Därefter genomfördes ett intensivt kontakt- och övertalningsarbete vilket slutligen resulterade i att objektsbortfallet begränsats till ett företag.

Osäkerhetskällor

Den främsta osäkerhetskällan i undersökningen är mätosäkerhet. Störst mätosäkerhet bland de variabler som samlas in utgör *antal passagerare*. *Antal linjer*, *antal avgångar* och *total körsträcka* har mindre mätosäkerhet.

Svarsbortfall och objektsbortfall

Flera bussföretag har medvetet valt att inte lämna ut uppgifter kring antal passagerare/påstigande. Uppgifterna har av flera bussföretag betraktats som känslig information att delge med anledning av den hårda konkurrens som råder bland kommersiella bussföretag.

Ett bussföretag vittnar om att konkurrensen bland kommersiella bussföretag är hård och att marginaler är låga. Mot denna bakgrund ville bussföretaget inte lämna ut uppgifter som skulle kunna förenkla för potentiella konkurrenter att få ut

---

⁷ Näringsdepartementet N2010/7904/TE

viktig information. Att sekretesslagen inte skyddar uppgifterna i tillräckligt hög grad hävdar flera bussföretag vara ett skäl till att inte lämna ut passageraruppgifter.

För det partiella bortfallet har uppgifter imputerats, i första hand utifrån uppgifter från föregående års undersökning "Långväga buss 2011" i de fall uppgifter funnits att tillgå. I de fall uppgifter från föregående års undersökning saknats har medeltal beräknats som underlag för imputeringar (för ytterligare information se nedan).

Mätosäkerhet

Störst mätosäkerhet bland de variabler som samlas in utgör *antal passagerare*. *Antal linjer*, *antal avgångar* och *total körsträcka* har mindre mätosäkerhet.

För de bussföretag som saknar passageraruppgifter har värden imputerats. Den genomsnittliga beläggningsgraden har beräknats för bussföretag där passageraruppgifter finns att tillgå, fördelat på trafik inom och mellan län. För trafik inom län (inomregional trafik) har beläggningsgraden uppskattats till 40 procent. För inrikes trafik mellan län (interregional trafik) och utrikes trafik har beläggningsgraden uppskattats till 50 procent. Det är i nivå med medianvärdet, 48 procent, från föregående års undersökning "Långväga buss 2011".

Anledningen till att beläggningsgraden för utrikestrafiken inte beräknats explicit beror på bristande underlag. Att beläggningsgraden för trafik inom län är lägre än för övrig trafik kan delvis förklaras av trafikens till stor del utgöra av flygtransfer med högre turtäthet, som vanligtvis har betydligt lägre beläggningsgrad än övrig trafik. Detta faktum har också bekräftats av flera branschföreträdare.

För en viss typ av trafik kan passagerarantalet ibland vara svårt att uppskatta. Detta har framkommit i samtal med uppgiftslämnarna. Det gäller särskilt bussföretag som bedriver trafik med sightseeing, så kallad "hop-on hop-off". På en avgång kan en och samma person utföra flera resor vilket bidrar till svårigheterna att uppskatta antalet passagerare.

Även fordonsuppgifterna är behäftade med viss osäkerhet då även dessa uppgifter delvis betraktas som känslig information. I de fall fordonsuppgifter saknats har värden imputerats bland annat baserat på uppgifter från föregående års undersökning. Uppgifter har också samlats in via Transportstyrelsens e-tjänst⁸ "Sök uppgifter om andras fordon" genom att ange ett specifikt fordons registreringsnummer. Registreringsnummer har delvis erhållits direkt via uppgiftslämnarna eller genom en bildsökning på Google Bilder, en sökmotor för bilder på Internet. Via Transportstyrelsens e-tjänst har också vissa rimlighetskontroller kunnat utföras för att verifiera lämnade uppgifter.

Avseende hur många fordon som används i kommersiell linjetrafik har uppgiftslämnarna ibland missuppfattat frågeställningen. I flera förekommande fall har uppgiftslämnarna angivit det totala antalet bussar som företaget äger och som

---

⁸ <http://www.transportstyrelsen.se/vag/fordon/fordons-agaruppgift/>

även används för annan typ av trafik. Dessa uppgifter har vid återkontakter med uppgiftslämnarna kunnat korrigeras så att uppgifterna i årets undersökning avser det antal bussar som faktiskt används för den avsedda linjetrafiken. Hur många fordon som faktiskt används i linjetrafik kan också vara svårt för uppgiftslämnarna att definiera eftersom antalet fordon som används i linjetrafik varierar över året.

Ett företag har till exempel svarat att de inte äger några egna bussar, utan att de bussar som används i linjetrafik hyrs in från annat företag. Uppgifterna har därför justerats till att avse det antal bussar som företaget faktiskt använder i kommersiell linjetrafik. Ett annat företag har poängterat att antalet bussar som används i den kommersiella linjetrafiken varierar över tiden, och att det därför är svårt att ange en antalsuppgift. Med anledning av att företaget under större delen av året, med undantag av ett fåtal veckor, använder ett mindre antal bussar är det det lägre värdet som har använts i årets undersökning.

Ytterligare en viktig mätosäkerhet avser *förstärkningstrafik*, såväl passageraruppgifter som antal avgångar. Med förstärkningstrafik menas varaktig eller tillfällig trafik, vid stora trafikströmmar, utöver vad som angetts i tidtabell exempelvis i högtrafik eller vid särskilda evenemang. Förstärkningstrafik har av flera bussföretag inte kunnat särskiljas från den ordinarie trafiken varför inga uppgifter lämnats in. En underskattning av förstärkningstrafiken förekommer således.

Att ett bussföretag som i huvudsak bedriver utlandstrafik inte svarat på undersökningen bidrar till en underskattning av utlandstrafiken. Ingen bortfallskompensation har genomförts i detta fall.

På vilket sätt trafik inom och mellan län ska delas upp har också varit föremål för frågor. En avgång som huvudsakligen går mellan två län omfattar ibland även inomregional trafik (trafik inom ett län). De passagerare som klivit på och klivit av i ett och samma län har i dessa enstaka fall registrerats som resa inom län. Övriga resenärer har registrerats som resor mellan län.

Ytterligare en aspekt är hur en linje ska definieras. En linje som går från A till B under en del av året, men som under en period förlängs till C, har ibland uppfattats som en linje och ibland som två linjer. I denna undersökning har det redovisats som två olika linjer.

Ramtäckning

Ingen övertäckning förekommer. Undertäckning kan förekomma om det finns bussföretag som bedriver kommersiell linjetrafik som varken Trafikanalys eller Samtrafiken känner till. I det fall undertäckning förekommer är omfattningen på den verksamhet som de eller dessa företag bedriver troligtvis marginell i sammanhanget.

Bearbetning

De inrapporterade uppgifterna har bearbetats och kontrollerats i flera steg av Statisticon. Kontroll av konsistens i svaren har genomförts. Baserat på resultatet av kontrollerna har återkontakter tagits med uppgiftslämnare för verifiering av

lämnade uppgifter. I enstaka fall har Statisticon inte lyckats få tag på uppgiftslämnare för verifiering. Därefter har data bearbetats i flera steg innan en final analysdatabas erhållits. Stegen involverar skapande av härledda variabler och imputeringar. Dessa steg finns dokumenterade.

Jämförbarhet

Jämförbarhet över tiden

Undersökningen "Långväga buss" har genomförts sedan år 2007. Nytt för i år är att inrikestrafiken delats upp i inrikes trafik inom län och inrikes trafik mellan län.

Med den nya kollektivtrafiklagen som trädde i kraft 1 januari år 2012 har marknaden för kommersiell busstrafik inom länen öppnats upp. Den begränsning, den så kallade skadlighetsprövningen (länstrafikhuvudmännens invändningsrätt), som i praktiken hindrat kommersiella bussföretag att bedriva lokal och regional kollektivtrafik inom länen har tagits bort.⁹ Därmed är det möjligt för kommersiella bussföretag att starta trafik var som helst. Mot denna bakgrund har undersökningen utökats till att även inkludera inrikes trafik inom län, dit bland annat trafik med sightseeing räknas. Ett annat exempel på trafik som nu inkluderats är inomregional trafik som bedrivs på uppdrag av externa handelsplatser.

En förändring som verkar åt andra hållet är att länsöverskridande trafik som bedrivits på uppdrag av en trafikhuvudman nu har utgått. Det innebär att länsöverskridande trafik från Halland, Västmanland och Södermanland, samt en sjuktransport Karlstad-Örebro-Uppsala har tagits bort från undersökningen.

Att låta jämföra uppgifter avseende interregional trafik från årets undersökning jämfört med föregående år är osäkert. Undersökningen har avslöjat tidigare kvalitetsbrister. En enskild uppgiftslämnare har bekräftat att föregående års uppgifter avseende interregional trafik även omfattat inomregional trafik. Ytterligare ett företag har bekräftat att föregående års uppgifter till vissa delar varit felaktiga. Att dessa båda företag svarar för en stor del av inrikestrafiken bidrar också till att försvåra möjligheterna till jämförelser över tid då föregående års uppgifter med stor sannolikhet överskattats. Detta gäller framför allt för variablerna *antal avgångar*, *antal passagerare* och *antal sittplatser som erbjudits under året*.

---

⁹ Flera län, bland dem Skåne och Stockholm, slutade dock tillämpa invändningsrätten redan 2009. Andra län som följde efter var Kalmar, Örebro, Södermanland, Västmanland och Jämtland.

Jämförbarhet mellan grupper

Att populationen antalsmässigt fluktuerar något från år till år är naturligt och har inte någon stor påverkan på jämförbarheten före och efter 2012.

Att ett bussföretag som i huvudsak bedriver utlandstrafik inte ingår i undersökningen har en negativ inverkan på jämförbarheten för utrikes trafik över tid.

Tillgänglighet

Rapporten "Kommersiell linjetrafik på väg" publiceras i serien Trafikanalys Statistik, en gång per år. Rapporten finns tillgänglig i PDF-format på Trafikanalys webbplats.

Myndighet:

Adress:

Kontaktperson:

Telefon:

Telefax:

E-post:

Trafikanalys

Sveavägen 90, 113 59 Stockholm

(t.o.m. den 13 sep 2013)

Torsgatan 30, 113 21 Stockholm

(fr.o.m. den 16 sep 2013)

Tom Petersen

08-414 42 11

08-414 42 10

fornamn.efternamn@trafa.se

Producent:

Företag:

Adress:

Kontaktperson:

Telefon:

E-post:

Statisticon AB

Statisticon AB

Östra Ågatan 31, 753 22 Uppsala

Åsa Greijer

08-402 29 00

fornamn.efternamn@statisticon.se